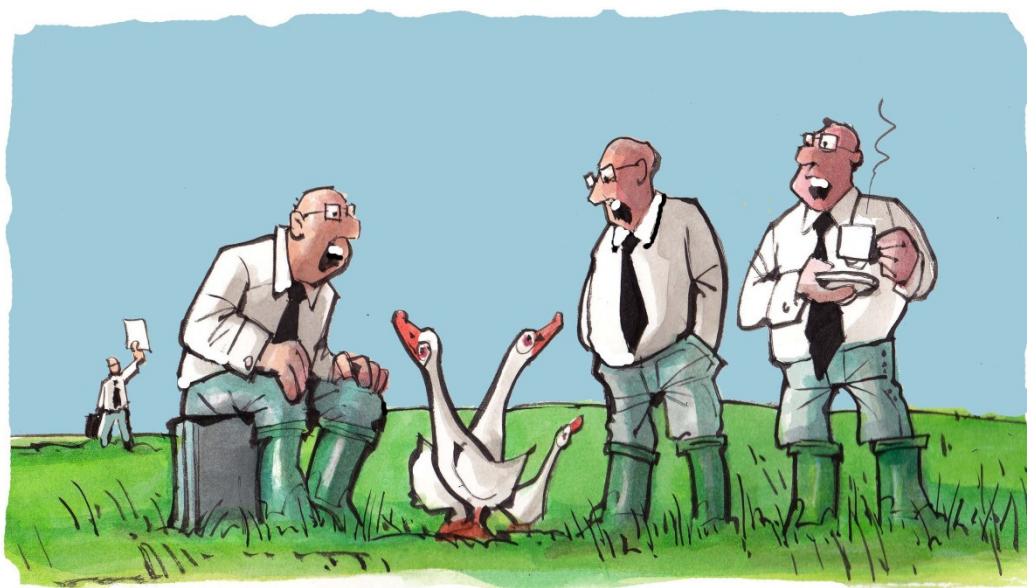


Het GLB nu en na 2020



Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt
Bemuurde Weerd OZ 12
3514 AN Utrecht

Contactpersoon: Wolter Neutel, projectleider NAJK
030-2769855/ 06-19368395
wneutel@najk.nl
www.najk.nl

Voor de samenstelling van dit discussiestuk is veelvuldig gebruik gemaakt van het boek 'EU-beleid voor landbouw, voedsel en groen', vierde druk, redactie Gerrit Meester, Petra Berkhout en Liesbeth Dries

Kenmerk: 06-03-05-2000WN

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
1. De ontstaansgeschiedenis van het GLB	2
1.1. Doelen en beginselen.....	2
1.2. Europese producten beschermd.....	3
1.3. Hervormingen naar gekoppelde steun	3
1.4. Ontkoppeling.....	4
2. Het GLB 2014 – 2020	5
2.1. De aanloop naar 2014	5
2.2. Huidig GLB.....	5
2.3. Uitwerking pijler 1	6
2.3.1. Directe inkomenssteun.....	6
2.3.2. Vergroening	6
2.3.3. Jonge boeren.....	6
2.3.4. Marktordening	6
2.4. Uitwerking pijler 2	6
2.4.1. Pop-3	6
2.4.2. Jonge Landbouwersregeling.....	7
3. GLB na 2020	8
3.1. Aanpassing van hectarepremie en vergroening	8
3.2. Verduurzaming en klimaat.....	8
3.3. Blijvende innovatie in de sector	9
3.4. Meer zelfvoorzienend	9
3.5. Geïntegreerd landbouw- en voedselbeleid	10
3.6. Markt en keten; versterking van de marktoriëntatie, productie meer afstemmen op vraag.....	10
3.7. Level playing field	10
4. Stellingen	11

Inleiding

In 2014 ging een nieuwe periode binnen het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van start. Jarenlange voorbereidingen in politiek Brussel gingen hieraan vooraf. Ook lobbyisten van allerlei pluimage waren druk met dit proces. Niet alleen de boeren, maar ook bijvoorbeeld consumenten- en milieuorganisaties willen invloed hebben op het GLB. Niet zo verwonderlijk, omdat het heel direct met onze eerste levensbehoefte (voedsel) en onze leefomgeving te maken heeft en omdat het landbouwbeleid een groot deel van de begroting beslaat van de Europese Unie.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid vormt voor de Europese Unie (EU) een middel om invloed te hebben op voedselzekerheid, marktstabiliteit, milieu en productiemethodes. Daartegenover staat dat het gros van de boeren binnen de EU inkomensondersteuning ontvangt vanuit het GLB.

Ook Conseil des Jeunes Agriculteurs (CEJA - de Europese organisatie voor jonge boeren) en NAIK hebben zich veel bemoeid met de totstandkoming van het huidige GLB. En niet zonder succes: voor het eerst werd in 2014 een top-up op toeslagrechten ingevoerd voor jonge boeren. Op deze manier wil de EU iets doen aan de vergrijzing in de agrarische sector.

Het GLB wordt telkens ontworpen voor een periode van 7 jaar. De huidige periode loopt dus van 2014 tot en met 2020. Omdat het GLB complex en veelomvattend is, zijn jaren van voorbereiding nodig voor een nieuwe periode. Dit jaar wordt al begonnen met de voorbereidingen voor ná 2020.

NAIK wil samen met CEJA opnieuw opkomen voor de belangen van jonge boeren binnen het GLB. Dit discussiestuk vormt de aftrap voor het proces van beleidsontwerp van de komende jaren. Met dit discussiestuk wil NAIK duidelijk maken wat de belangen zijn van het GLB en de specifieke rol van jonge boeren daarin. NAIK zal inventariseren welke wensen en verwachtingen er leven onder jong agrarisch Nederland voor een nieuwe periode van Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zodat hier de komende jaren op ingezet kan worden. Denk en discussieer dus mee, zodat er een gedragen toekomstvisie tot stand komt waarmee toekomstig agrarisch Nederland vooruit kan!

1. De ontstaansgeschiedenis van het GLB

1.1 Doelen en beginselen

Na de Tweede Wereldoorlog was de opdracht aan de politiek 'nooit meer oorlog, nooit meer honger'. Dit uitgangspunt heeft uiteindelijk geleid tot het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het GLB ontstond dus vanuit een behoefte aan kwalitatief en betaalbaar voedsel voor de consument en een stabiel inkomen voor de boer.

De basis is gelegd bij de ondertekening van het Verdrag van Rome in 1957, bij de oprichting van de Europese Economische gemeenschap (EEG). In het verdrag werden de doelen van een gezamenlijk landbouwbeleid opgenomen. Ondanks vele wijzigingen in het beleid sinds 1957, zijn de doelstellingen nooit aangepast:

- Verhogen van de landbouwproductiviteit door technische vooruitgang en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie, als een optimaal gebruik van de productiefactoren, met name de arbeidskrachten.
- Zodoende een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking verzekeren, met name door verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw werkzaam zijn.
- Markten stabiliseren.
- Voedselvoorziening veilig stellen.
- Redelijke prijzen voor gebruikers verzekeren.

Het totale GLB is in de periode 1958 – 1968 geleidelijk tot stand gebracht. Vanaf het begin lag de nadruk op een gemeenschappelijk markt- en prijsbeleid. PvdA'er Sicco Mansholt wordt vaak aangewezen als geestelijk vader van het GLB. Hij werd nadat hij in Nederland Minister van Landbouw was, in 1958 Commissaris van Landbouw binnen de Europese Commissie. Hij deed de eerste voorstellen voor een GLB, waardoor het beleid in 1962 in werking kon treden dankzij de vorming een gemeenschappelijk fonds.

Het landbouwmarkt- en prijsbeleid van de EU steunt op drie beginselen:

1. Eenheid van markt: de handel in landbouwproducten moet in de hele EU onder dezelfde voorwaarden verlopen.
2. Voorrang aan interne markt: Europese landbouwproducten worden beschermd.
3. Financiële solidariteit: het GLB wordt door de lidstaten gezamenlijk gefinancierd, ongeacht waarop de uitgaven betrekking hebben.

Elke zeven jaar werd het GLB opnieuw vastgesteld en werden wijzigingen aangebracht. De verschillende periodes kenmerkten zich door verschuivingen in het beleid:

Andere periode, andere trend:

1957-1980: verhogen productiviteit en stabiliseren van markten

1980-2000: productiebeperkingen, verminderen markt- en prijssteun, introductie gekoppelde inkomenssteun

2000-2013: ontkoppelde inkomenssteun, versterken plattelandsbeleid

2014-2020: vergroening, hervorming directe inkomenssteun

1.2 Europese producten beschermd

Door marktordeningen werden de Europese landbouwproducten tot 1980 beschermd. Het GLB onderscheidt drie soorten producten: zware- en lichte marktordeningen en vrije producten. Voor zware marktordeningen was er een actieve marktbeïnvloeding vanuit de EU. Dit gold voor graan, suiker, zuivel, rundvlees, wijn en olijfolie. De productie werd gestimuleerd en er was een gegarandeerde prijs voor de boer. De overheid deed dit door interventie en grensbescherming. Als bij speciale bureaus het product ter interventie werd aangeboden, betaalde de overheid de interventieprijs. Ze kochten de producten op om aan de gegarandeerde prijs te voldoen. Interventieaankoop was voor sommige producten het hele jaar mogelijk, voor andere producten stonden bepaalde perioden open. Daarnaast was er grensbescherming. Door een invoerheffing op goedkopere producten van buiten de EU werden deze net zo duur als producten binnen de EU. Export werd gesubsidieerd. Een ander instrument om marktevenwicht te bereiken was het verlenen van een vergoeding voor particuliere opslag. Ook werden er regelmatig afzet- en verwerkingssubsidies verstrekt.

Producten die onder de lichte marktordening vielen zijn groente en fruit. Interventieaankopen waren minder wenselijk, omdat productie in deze sectoren gemakkelijk kon worden uitgebreid. Een garantieprijs zou dan snel leiden tot overproductie. De lichte marktordeningen lieten de prijsvorming op de gemeenschappelijke markt betrekkelijk vrij, maar vormden wel een bescherming tegen laaggeprijsde invoer uit derde landen. Er was dus geen sprake van interventie maar van grensbescherming, zoals bij zware marktordeningen.

Daarnaast zijn er ook zogenoemde vrije producten, denk hierbij aan uien en consumptie- en pootaardappelen en sierteeltproducten. Deze producten vallen buiten het landbouwbeleid, waardoor deze producten geen subsidie of steun werd gegeven. Deze zijn in verhouding in Nederland erg belangrijk.

1.3 Hervormingen naar gekoppelde steun

In 1970 werd 85% van de EU-begroting besteed aan het traditionele GLB. Om dit aandeel te laten dalen was een aanscherping van de financiële discipline nodig. Het GLB bleek ontzettend succesvol: de productiviteit was toegenomen. Daardoor ontstonden de welbekende melkplassen, boterbergen en wijnmeren. De eerste grote verandering in deze periode betrof het melkquotum: dit werd in 1984 ingevoerd om de productie van melk te beperken. Tot 1986 bleven de uitgaven voor het GLB stijgen, waardoor begrotingsramingen stelselmatig werden overschreden en de EU-begroting in de ene na de andere crisis belandde. De oorzaak hiervan was de toegenomen productiviteit van de landbouw naast het hoge beschermingsniveau.

Met het overschrijden van de grens van zelfvoorziening, verminderden de opbrengsten uit landbouweffingen en namen de kosten van restituties toe. In 1988 werd het zogenoemde landbouwrichtsnoer geaccepteerd, wat betekende dat de garantie-uitgaven jaarlijks niet sneller mochten stijgen dan 74% van de stijging van het EU- bruto nationaal inkomen. Tot 1992 bleven de landbouwuitgaven dan ook duidelijk onder deze grens. De Ierse landbouwcommissaris Raymond Mac Sharry zorgde in 1992 voor een marktgericht landbouwbeleid. Er vond een fundamentele wijziging plaats in het EU-landbouwbeleid: een overgang van productgebonden prijssteun naar lagere prijzen met directe inkomenscompensaties in de vorm van hectaretoeslagen. De verwachte prijsdaling werd voor 100% gecompenseerd door de hectarepremie. Een voorwaarde hiervoor was

dat telers van granen, koolzaad, erwten, bonen en snijmais, boven de 92 ton, 15% braakleggen of betelen met non-food gewassen.

1.4 Ontkoppeling

In 2003 werd besloten dat de directe inkomenssteun stapsgewijs volledig ontkoppeld zou worden van de productie om de marktordening te verminderen. In de jaren daarvoor was al een aantal wijzigingen in werking getreden zoals enige flexibiliteit waarmee lidstaten een eigen toeslagenbeleid konden voeren. Ook werd er een koppeling (de zogenaamde cross compliance) gemaakt tussen de landbouwsubsidie en eisen op het gebied van milieu en dierenwelzijn. Er moest aan eisen voldaan worden om subsidie te ontvangen.

2. Het GLB 2014 – 2020

2.1 De aanloop naar 2014

Het markt- en prijsbeleid van de Europese Unie is een steeds minder grote rol gaan spelen. Verschillende interventieprijzen werden afgebouwd, invoertarieven en exportsubsidies werden verminderd en de wereldmarkt ging een steeds grotere rol spelen. Daardoor verviel ook de belangrijkste noodzaak voor productiequota.

Met het invoeren van de in het vorige hoofdstuk omschreven cross compliance deed ook het verbinden van andere voorwaarden aan de toeslagen zijn intrede. Het GLB werd meer in samenhang met andere beleidsterreinen bekeken. Die trend resulteerde er vanaf het jaar 2000 in dat plattelandsontwikkeling, naast de eerste pijler van directe inkomensondersteuning, tot een tweede pijler van het GLB gemaakt werd.

Er is een aantal redenen waarom het GLB met ingang van 2014 opnieuw hervormd is. Dit zijn onder andere:

- Roep voor maatschappelijke legitimatie landbouwbudgetten.
- Eerlijkere verdeling van middelen.
- Vergrijzing van de landbouw.

2.2 Huidig GLB

Het GLB bestaat dus uit twee pijlers.

Pijler één, gericht op marktmaatregelen en inkomensondersteuning, is nog steeds de grootste qua omvang. Hieronder vallen de directe betalingen (hectarepremies), richt- en interventieprijzen etc.

Pijler twee, gericht op de ontwikkeling van het platteland, wordt in het maatschappelijk debat wel steeds belangrijker. Uit deze pijler wordt onderzoek en innovatie gefinancierd met als doel de landbouwsector concurrerender te maken. Ook zaken als het stimuleren van toerisme op het platteland en LEADER-projecten worden gefinancierd vanuit de tweede pijler. De Jonge Landbouwersregeling wordt ook gefinancierd uit de tweede pijler.

Zoals in het schema te zien is, is er wel samenhang tussen beide pijlers. Door het koppelen van bepaalde eisen aan het verkrijgen van inkomenssteun, speelt de eerste pijler ook steeds meer in op milieu- en omgevingsaspecten. Pijler twee heeft een indirect effect op de voedselzekerheidsfunctie en de inkomensfunctie van pijler één doordat met maatregelen uit pijler twee de innovatie- en concurrentiekracht vergroot dient te worden.



Sinds het jaar 2000 is de 'modulatie' geopend. Dit houdt in dat lidstaten vrij zijn om een bepaald percentage van de directe betalingen aan boeren af te romen en over te hevelen naar de tweede pijler van het GLB. Dit percentage is in de loop van de jaren opgelopen. Ook Nederland maakte gebruik van deze mogelijkheid.

2.3 Uitwerking pijler 1

2.3.1 Directe inkomenssteun

De uitvoering van de directe inkomenssteun kende een keuzevrijheid tussen een historisch en een regionaal model. De Europese Commissie heeft hierbij gesteld dat de historische basis voor het betalen van ontkoppelde inkomenssteun moeilijker te rechtvaardigen is. Daarom wordt er momenteel naar een 'flat rate' toegewerkt. Dit betekent letterlijk 'vast of vlak bedrag' en houdt in dat in 2019 de hectarebetaling overal gelijk is en bestaat uit € 260,- basispremie en € 115,- voor de vergroening.

2.3.2 Vergroening

Er kan voldaan worden aan de vergroening door:

- a. gewasdiversificatie en
- b. behoud blijvend grasland en
- c. ecologisch aandachtsgebied, zoals onbeheerde akkerranden, vanggewassen en landschapselementen
- of
- d. 'gelijkwaardige praktijk', zoals biologische landbouw of een duurzaamheidscertificaat

2.3.3 Jonge boeren

Sinds 2014 moeten lidstaten een extra top-up geven aan jonge boeren op hun hectarepremie. Jonge boeren mogen dit extra steuntje in de rug maximaal vijf jaar ontvangen. De top-up bedraagt 25% van de hectarepremie.

2.3.4 Marktordening

De actieve marktordening voor onder andere granen, rundvlees, zetmeelaardappelen en suiker is in de loop van de jaren steeds verder afgebouwd. Dit vanwege budgettaire overwegingen en vanwege druk vanuit onder andere de WTO-handelsverdragen. Er is niet meer de directe koppeling met de inkomenssteun. Toch blijven bepaalde marktordeningen belangrijk als spelregels op de interne markt. Verder heeft de Europese Unie bepaalde maatregelen beschikbaar om in crisissituaties in te kunnen grijpen.

Wat is een jonge boer?

De regeling is bestemd voor landbouwers die jonger zijn dan 41 jaar in het jaar van de eerste aanvraag. Als je jonge landbouwer bent en deelnemer in een maatschap dan mag je hier ook aan deelnemen. Daar zijn wel voorwaarden aan verbonden: zo is het bijvoorbeeld nodig dat je over voldoende zeggenschap in de maatschap beschikt. De exacte voorwaarden zijn op de website van RVO te vinden.

2.4 Uitwerking pijler 2

2.4.1 Pop-3

Vanaf 2014 hebben we te maken met het derde Plattelands Ontwikkelings Programma (Pop-3). Dit is een vertaling van het Europese plattelandsbeleid naar nationaal (Nederlands) niveau. Pop-3 is door de regering ingediend in Brussel en daar goedgekeurd. Het Europese plattelandsbeleid kent voor de periode 2014-2020 zes prioriteiten:

- Bevordering van kennisoverdracht en innovatie in de landbouw- en de bossector en de plattelandsgebieden.
- Versterking van het concurrentievermogen van alle landbouwtypen en verbetering van de rentabiliteit van de landbouwbedrijven.
- Bevordering van de organisatie van de voedselketen en van het risicobeheer in de landbouw.
- Herstel, instandhouding en verbetering van ecosystemen die aangewezen zijn op de landbouw en bosbouw.
- Bevordering van het efficiënte gebruik van hulpbronnen en steun voor de omslag naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, voedsel- en bosbouwsector.
- Bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden.

De subsidie voor de brede weersverzekering wordt ook betaald vanuit pijler 2.

2.4.2 Jonge Landbouwersregeling

De Jonge Landbouwersregeling wordt gefinancierd uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma. Met deze regeling kunnen jonge landbouwers tot en met 40 jaar eenmalig gebruik maken van een subsidie voor het doen van bepaalde investeringen. Als een aanvraag niet gehonoreerd wordt kan in de volgende jaargang opnieuw een poging gedaan worden. De subsidie bedraagt maximaal 30% van het investeringsbedrag en het subsidiebedrag ligt tussen de € 10.000,- en € 20.000,-. Indien de jonge landbouwer onderdeel is van een samenwerkingsverband wordt de omvang van de subsidie bepaald door het aandeel eigen vermogen.

Investerings die in aanmerking komen voor subsidie moeten zich richten op duurzaamheid. Op een speciale investeringslijst staat waarvoor subsidie aangevraagd kan worden.

3. GLB na 2020

Het GLB is ruimschoots geslaagd in haar oorspronkelijke doelstellingen. De EU werd van voedselimporteur een voedselexporteur. De voedselprijzen waren stabiel en consumenten hoeven slechts een klein deel van hun inkomen aan voedsel te besteden.

Met het behalen van de oorspronkelijke doelstellingen ontstond er ruimte om ook andere doelstellingen te koppelen aan het GLB. Dit is mede een gevolg van veranderende wensen en behoeften van de Europese samenleving. Er kwam meer aandacht voor voedselveiligheid, dierenwelzijn, duurzaamheid en biodiversiteit. Deze trend zal zich doorzetten: meer aandacht voor kwaliteit en de wijze van produceren.

Dit hoofdstuk geeft een schets van hoe het GLB er na 2020 uit zou kunnen zien volgens NAJK.

3.1 Aanpassing van hectarepremie en vergroening

De hectarepremie zoals die nu bestaat, is onvoldoende effectief. Voor een deel vertaalt deze zich in hogere grond- en pachtprizen waardoor een deel van deze inkomensondersteuning uit de primaire sector verdwijnt.

De ondersteuning van landbouwers binnen het GLB kan meer gericht worden op ondersteuning van inspanning in plaats van een vaste hectareondersteuning. De ondersteuning vanuit het GLB dient productie-, milieu- en maatschappelijke doelen te helpen realiseren. In het huidige beleid is hier binnen de vergroening reeds op ingezet. De huidige vergroening kan en moet verbeterd en aangepast worden. De aanpassingen moeten gericht zijn op meer flexibiliteit om passende maatregelen binnen teelten te kunnen nemen die een bijdrage leveren aan de gestelde doelen van het GLB. Er moet ook meer oog komen voor regionale verschillen binnen Europa. Sommige regio's zijn beter geschikt voor vergroening dan andere.

Ondernemers kunnen op basis van hun eigen mogelijkheden kiezen voor passende maatregelen en de mate waarin deze toegepast worden. Op basis hiervan wordt dan ondersteund. Ook verduurzaming door de deelname aan sectorinitiatieven kan op deze wijze beloond worden. De ondersteuning verschuift dus naar een stelsel dat meer gericht is op inspanning, waarbinnen ondernemers kansen kunnen benutten.

De top-up voor jonge boeren op de ondersteuning moet in stand blijven. De landbouw is een vergrijzende sector. De sector moet aantrekkelijk gemaakt worden voor een volgende generatie. Om in de toekomst voedselproductie in Europa en leefbaarheid op het platteland in stand te houden is het belangrijk dat jonge boeren in de eerste, moeilijke jaren na bedrijfsovername extra ondersteuning krijgen.

3.2 Verduurzaming en klimaat

Aandacht voor verduurzaming en klimaat binnen het GLB leidt tot het bereiken van doelen op het gebied van voedsel, grondstoffen, milieu en maatschappij. Hier wordt in de sector al hard aan gewerkt. De verduurzaming van teelten en de bijdrage aan een beter klimaat verdienen vanuit het GLB ondersteuning, zowel buiten als binnen de teelt. Voor verdere verduurzaming is een nieuwe teelt- en denkwijze nodig. Ook de teelt van plantaardig eiwit in Nederland en Europa kan hier onderdeel van zijn. Verder verdient het sluiten van kringlopen grote aandacht.

Voor jonge boeren en tuinders is hier een prominente rol in weggelegd. Zij kunnen, met het oog op de toekomst, een flinke bijdrage leveren. Om deze nieuwe teeltwijzen die een bijdrage leveren aan

de gestelde doelen te kunnen realiseren, is ondersteuning vanuit het GLB dé kans om de landbouw in Europa toekomstbestendiger te maken.

3.3 Blijvende innovatie in de sector

Om de landbouw binnen Europa toekomstbestendig te houden en continu te ontwikkelen is innovatie van groot belang. Hoogwaardige kennis, toepasbaar op bedrijfsniveau, is het belangrijkste concurrentievoordeel van de Europese landbouw en dit moet zo blijven. Innovaties zorgen voor constante verbetering van teeltmethoden en productiewijze. Het gebruik van nieuwe technieken, methodes of ontwikkeling van uitgangsmaterialen (bijvoorbeeld zaden en pootgoed) dragen bij aan een sterkere land- en tuinbouw. Innovaties brengen natuurlijk ook risico's met zich mee. Dit geldt met name voor individuele ondernemers, bijvoorbeeld risico's op het gebied van implementatie van innovaties in de bedrijfsvoering. Dit vereist ondernemerschap, lef maar ook financiële middelen. Jonge boeren zijn bij uitstek de groep ondernemers die openstaan voor innovaties, het lef ervoor hebben en ondernemend zijn. Het ontbreken van financiële middelen bij deze groep leidt ertoe dat de snelheid in de uitvoering en implementatie verre van optimaal is. Daarmee draagt het niet bij aan de juiste toekomstkracht voor de land- en tuinbouw in Europa. Het is van belang dat de implementatie en de kansen voor innovatie juist worden ondersteund bij de jonge boeren: zij zijn essentieel voor het behoud van het landschap, het creëren van voedselzekerheid en de toekomst van de Nederlandse landbouw. Daarom is het cruciaal dat genoeg jonge boeren in voldoende mate worden gestimuleerd om de uitdagingen in de sector aan te gaan.

Dit betekent concreet dat de Jonge Landbouwersregeling (JOLA) in de toekomst zeker doorgang moet krijgen: op deze wijze kunnen jongeren gebruikmaken van een broodnodig steuntje in de rug: extra financieringsruimte in de fase kort na bedrijfsovername. Zowel de JOLA als de top-up kennen een grote urgentie. Zonder ondersteuning is er maar zeer beperkt ruimte voor innovaties, investeringen of vernieuwend ondernemerschap. De ambitie hiervoor is er zeer zeker. Bedrijfsopvolging en -overname zorgen niet alleen voor continuïteit in de agrarische sector, maar dragen ook bij aan vernieuwing en ontwikkeling. De jonge boeren zijn gemotiveerd en ambitieus om hun visie op ondernemerschap uit te dragen. Die visie gaat hand in hand met duurzame bedrijfsvoering en vernieuwende investeringen. Het is van belang dat met name jonge boeren bij bedrijfsovername worden ondersteund om zich onder andere te kunnen oriënteren op een nieuw of breder verdienmodel.

Verder is blijvend investeren in onderzoek en innovatie van groot belang. Het koppelen van onderwijs, onderzoek en praktijk is daarbij cruciaal. Hierin kunnen de plattelandsontwikkelingsprogramma's een belangrijke rol spelen. Om ook op microniveau aan de slag te kunnen met innovatie, is het van belang dat deze eenvoudiger worden in gebruik.

3.4 Meer zelfvoorzienend

Voor een toekomstbestendige landbouw in Europa is het van belang dat deze meer zelfvoorzienend wordt en minder afhankelijk is van de wereldmarkt als het gaat om de invoer van grondstoffen. Hierin dient de landbouw in Europa integraal benaderd te worden om zodoende nieuwe teelten voor grondstoffen daar toe te passen waar dat past en waar dat logisch is. Dit betekent dat de ondersteuning van teelten over lidstaten kan verschillen en er ontstaat hierdoor een grotere diversiteit aan mogelijkheden voor de teelt van grondstoffen. Ondernemers kiezen zelf of zij de teelt van deze gewassen toepassen en worden hier naar rato voor ondersteund.

3.5 Geïntegreerd landbouw- en voedselbeleid

Landbouw- en voedselbeleid moeten op elkaar afgestemd worden om de productie en consumptie van voedsel dat bijdraagt aan een gezonder leven, te bevorderen. Lidstaten zijn verantwoordelijk voor deze afstemming. Voedselbeleid is erop gericht de informatie, communicatie en ondersteuning van producten voor een gezonder leven van de consument te verbeteren. Het onderwijs kan hier een rol in spelen.

Landbouw- en voedselbeleid kunnen gezamenlijk benaderd worden en elkaar versterken. Dit leidt tot een grote diversiteit in teelt en consumptie. Het is hierbij van belang om niet de consumptie van ander en beter voedsel te ondersteunen in een nieuw voedselbeleid maar juist de productie te ondersteunen vanuit een sterk landbouwbeleid.

3.6 Markt en keten; versterking van de marktorientatie, productie meer afstemmen op vraag

Openheid in markten en ketens is van belang om ondernemers meer aansluiting bij hun afzetmarkt te laten krijgen. Er dienen zich kansen aan in allerlei markten voor individuele ondernemers. Diversificatie is hierin het sleutelwoord. In kunnen spelen op kansen in markten betekent dat de productie aan moet sluiten bij de vragen vanuit de markt, niet zozeer in volume, maar wel in kwaliteit en andere kenmerken van producten. Veel jonge boeren en tuinders willen graag inspelen op kansen in de markt. Een natuurlijk moment hiervoor is de periode rond bedrijfsovername. De zware financiële lasten in deze periode zetten jonge ondernemers op achterstand wanneer het gaat om het benutten van kansen in nieuwe markten en/of producten.

De JOLA kan in dit geval een bijdrage leveren aan verdere verduurzaming of innovatie op bedrijven. Rond de lastige periode van de overname is het essentieel dat de risico's voor jonge boeren die zich opnieuw oriënteren op de markt of inspelen op de vragen vanuit markt zoveel mogelijk worden beperkt. Hierdoor kunnen jonge boeren worden ondersteund om beter te produceren vanuit de vragen van de markt en te gaan voor een toekomstbestendig bedrijf.

3.7 Level playing field

Prijsondersteuning en marktordening zullen verder worden afgebouwd. Voor lidstaten kan, zeker in geval van crisissituaties, de verleiding ontstaan om de eigen agrarische sector weer meer zelf te gaan beschermen. Nu al zien we verschillen in de benadering van de diverse lidstaten in de bescherming van de agrarische sector en in de invulling van Europese regelgeving. Het is van groot belang, zeker voor Nederlandse jonge boeren, dat wordt toegezien op eerlijke concurrentie binnen Europa, zowel als het gaat om gelijke marktkansen als om gelijk speelveld met betrekking tot regelgeving.

4. Stellingen

1. De directe inkomenssteun moet vervangen worden door een prestatievergoeding.
2. De Europese landbouw moet minder afhankelijk worden van de rest van de wereld als het gaat om de invoer van grondstoffen en uitgangsmaterialen.
3. Elke Europese agrarische ondernemer moet inspanningen verrichten die bijdragen aan meer biodiversiteit.
4. De gevolgen van marktschommelingen moeten agrarische ondernemers zelf opvangen.
5. De gevolgen van weersinvloeden moeten agrarische ondernemers zelf opvangen.
6. Landbouwbeleid en voedselbeleid moet worden geïntegreerd.
7. Jonge boeren moeten ondersteund worden vanuit het GLB; ook als dit ten koste gaat van het beschikbare budget voor boeren boven de 40 jaar.